

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

3 Vtrum scelerosum hominem unicuilibet priuato occidere liceat, an non.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

index lege agit in malefactorem. Vnde cum hominum rem dicat intrinsecè malam, ille hominem occisiones non sunt nuncupanda homicidia.

Restat nihilominus argumenta diluere, quae non sunt proorsus ambiguitate vacua. Ad primum quidem, respondet S. Thom. cum Sanctis interpretibus. Quo-

rum prima solutio est, quòd ubi improbi abique proborum periculo interfici nequeunt, abstinendum est. Id autem dupliciter vsu venire potest. Primo, si praui adeo sunt cum iustis commixti, vt dignosci nequeant. Quare si constaret in ciuitate, maiorem eius partem haereticos esse infectam, non liceret ad puniendum crimina, totam incendere. Secus in aggressu hostilis urbis, tunc enim licet sulphuris iactibus illam petere cum innocen- tum periculo. Secundo, si puniri non possunt nocentes, sine grandi commotione innocentium, qui scilicet sanguine, vel alia necessitudine, illis sunt coniuncti. Atque haec Augustini expositio, contra Parmenianum. Quin vero aliud nobis documentum dedit Redemptor, vt potius sit propter bonos parcendum malis (vii Angeli pollicebantur Abraham, vt si decem iustos Sodomis inuenirent, toti ignoscerent genti) quam propter malos, bonis incommodandum. Tamen si prudenter regula haec, ad humanam facultatem accommodanda est. Humanus enim princeps, non tam absoluta viget auctoritate, quam Deus. Ille enim omnia ad postremum iudicium referuat, principi autem non licet quacunque de causa delictoribus parcere. Hoc enim in cladem Reipublice cederet. Quapropter quamuis multo scantialum accipiant, nihilominus si id commodè exequi potest, non debet a maiorum punitione cessare. Hanc enim ob causam (vt ait Paulus) gladium portat, vt tumultus, ac seditiones executioni iustitiae obstitentes, placare possit, & ubi opus fuerit, etiam conterere. Ac pariformi modo respondetur ad secundum. Deus namque arcanorum cordium scrutator, atque humanae salutis auidus, longanimi expectatione, vt ait Paulus malos adducit ad penitentiam, idque consilium S. Thom. & humanam iustitiam pro posse imitari debere. At tamen pro posse, quando peccata non sunt publica, atque in aliorum perni-

ciem vergentiam. Nam alias, vt diximus non habet amplam facultatem, quam Deus. Quod dixerim ad obuiandum vulgari interrogatori. Dubitare namque quis posset, virum dum index, aut princeps iudicij conijcit, si reum supplicio afficiat, perditum eum ubi in infernum, si autem ei ignoscat mentem mutaturum progressumque adeo per viam salutis, debeat ei parcere, hoc enim ratio eo suade- re videtur, quod vita corporalis in spiritualem est semper ordine charitatis referenda, cuius vtique charitatis iustitia non est inimica. Respondetur primo, quòd iudices quatenus leges ferunt, multo esse debent in clementiam propensiores, quam in rigorem iustitiae. Nihilominus tamen quamuis per reuelationem etiam constaret supplicium reo causam esse damnationis aeternae, non est illi indulgendum. Alioqui facile cuicumque esset illa vii vaficie, vt se impoenitentem fingeret. Et ratio est, quòd puniitio publica non refertur in emendam, neq. in bonum ipsius qui punitur, sed in bonum publicum, vt alij terreatur, & quoniam bonum publicum praestantius est particulari ordine charitatis praeter illo diligendum est: nam & ista via etiam consultiur saluti spiritali Reipublicae. Ad tertium denique respondetur, quòd hominem occidere non est eo modo intrinsecè malum, vt mēdaciū, puta ita generale, sed quādo est contra naturam, tunc autem est contra naturam, quando homo dignitatem suam seruat, hoc est secundum rationem viuūt, per hoc n. est liber, ac propter seipsum existēs, quando autem inde decidit tunc in vtilitatem seruitutemque brutorum animalium degenerat, secundum illud Psalmi, Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis, &c. Ob idque perinde, atq. brutum, licet eum occidere. Est n. corruptus homo, vt 7. Polit & 1. Ethic ait Aristotel. tanto fera bestia peior, ac nocentior, quanto per ingenium, & voluntatem plurius abundat nocendi modis.

Cauilla vulgaria tollitur.

Puniitio in bonū publicū ordinatur.

Ad tertium arg.

Aristot. Homo improbus fera bestia peior.

ARTICVLVS III.

Vtrum scelerosum hominem vnicuique priuato occidere liceat.

Hand satis est definiisse licitum esse homines nequam interficere, nisi & modum

in ve... hui... no... ge... n... vilis... pete... os ca... que... Hoc... De... Per... rum... iunt... non... laze... cap... eod... hoi... didi... rnic... pu... ius... bus... illa... Ne... Noe... Nam... etino... am... q... gem... are... ni... i. Et... fur... dius... car... a... gema... cip... quod... quod... ment... m... a... quis... nolo... det

TO
re
III
13

Primū
arg. par
tis affir
matio.
Secūdu
arg.

modum exploremus, nempe an id cuique liceat priuati ciui. Arguitur enim primum a parte affirmatiua, ex illo Moſaico mandato, Exod. 32. Vnſuique fiat in ſuum amicū, & proximū occidat. Secundo, arguitur ex eo quod articulo proximo corruptum hominem, ac perditum cum beſtijs conſerebamus, ſylueſtrem autem beſtiam, ac præſertim ſi nocua ſit, vnicuique liberum eſt occidere, pari ergo ratione, & brutum hominem. Tertio, laude dignum eſt, vt homo id etiam priuati faciat, quod in commune commodum eſt, occiſio autem malefactorum vilis eſt Rei publicæ ergo illa etiam ſi priuati fiat, iuſta eſt, & ſancta. Contraſtant illa verba Auguſtini 1. de Ciuitate Dei. Qui ſi ne aliqua publica adminiſtratione mali cum occiderit, velut homicida iudicabitur. Et tanto amplius, quanto ſibi poteſtatem a Deo non conceſſam, vſurpare non timuit.

Conclu
ſio vni
ca.

Quæſtio facilis eſt, quæ hac vna negatiua concluſione diſſoluitur. Soli Republicæ, principiue, ac publico Magiſtrati licitum eſt maleficos occidere. Concluſio in primis elicitur ex verbis Pauli ad Roman. 13. vbi ſolum publicum iudicium appellat in hoc Dei miniſtrum, atque eadem cauſa gladium portare, vt vindex in iram ſit ei qui malum egerit. Et probatur ratione. Nocentium hominum interſectio, non eſt per ſe bona, ſed quatenus in bonum publicum refertur, ergo illi præciſe incumbit, cui cura commiſſa eſt, & cuſtodia communi boni, quemadmodum amputatio membri quæ proficua eſt corpori, Medico præciſe incumbit, cui cura infirmi demandatur, vt iudicio ſecundum medicas leges id fiat. Cum ergo cura communis boni ſolis principibus, eiusque miniſtris ſit commiſſa, niſi vbi ſe reſpublica per ſe ipſam regit, ſit vt illis tantum id comperat maleficos occidere. Hic primum omnium accuratius meditata eſt ratio, cur nulli priuati ſas ſit alterum occidere, neque in vindictam ſui ipſius, vt vulgarijs reſpondebamus, qui vix id ſibi perſuadere poſſunt. Audies enim paſſim non ſolum blaterones quosdam, verum & ingenuos alios tantum ſuo protegendū honoris tribuentes, vt iniuſtum arbi rentur, cohibitos eſſe homines proprias vindicare iniurias. Memini cuius

Blasph
mia ho

dam hanc audiſſe blaſphemiam, Neque id Deo prohibere poſſe. Cum tamen, eſſe Deo id non prohibuiſſet, ipſiſſimum natura ius veraret. Immo Diuina prohibitiō, explicatio eſt naturalis iuris. Et ratio eſt in promptu. Si enim eidem ipſi qui iniuriam paſſus eſt, vindictam natura commiſſiſſet, nemo non ſe ultra iuſtum vindicariſſet. Dolor enim illi iuriæ, & rationem obnubilat, & affectum in rabiem inflamat, atque adeo nemo ſe, quæ iuſtè deberet, ſed quam poſſet maxime vindicare. Documento nobis eſt natiuitas illo, pernicioſus abusus nobilium, qui honoris ceremonias, tam ſuperſtitiōſe perſequuntur, vt pro minima iniuria in motem homines euocent. Igitur cum præclariffima iuſtitie virtus, non animo perturbato, ſed integro iudicio mandari debeat executioni iuxta illud Diuinum oraculum, Deuterono 16. Iuſtè quod iuſtum eſt exequeris, impendio quam maxime tenentium ſui, vt non paſſiſſa, ſed communis perſona, omnique affectione libera iniurias vlciferetur. Quin vero neque hominibus id debuit preſtus conſiderari. Anſtor. ait 5. Ethic. cap. 6. ſed ratione legibus inſtruitur. Qui hanc veridicam ſententiam non plenè deprehenderit, non de re hac iudicet dū iniuria ipſe affectus eſt iracundiaq; illi dominatur, ſed quando eadē ipſe alium affectu, & ratio libera eſt, ad iudicandum. Tunc non iuſtum cenſetur, vt hoſti ſuo modus committatur vindictæ. Quamobrem neque correptionis gratia licet patribus, aut dominis filios, aut ſeruos, vel occidere, vel certè mutilare, vt q. 3. dicitur ſumus. At vero concluſione hac nihil obſtante, dubia nihilominus exiſtunt particularia. Primum de tyranō, an cuius ciuium liceat eum priuati extingueret. Apparet. n. id eſſe, natura magiſtra, legitimum. Nam vnicuique conceditur ius defendendi ſe. De hoc D. Tho. 2. ſentēt. diſt. 64. q. 2. art. 1. & opus 20. de regim. princ. c. 6. optimè diſſent. Summa autē diſputationis ſecundū quosdā eius interpretes, atq; alios Doctores, hæc eſt Biſarim quæ emptā contingit eſſe tyranum, videlicet, aut potētiatus acquiſitione, aut ſola ei admiſtratione quem iuſtè adeptus fuit. Atqui in hoc ſecundo caſu communis conſenſus eſt, nemini licere ipſum priuati interire. Et ratio eſt, q. cum ius habeat ad regnum,

ganti, non est illo, nisi per publicum iudicium, expoliandus, ut scilicet audiatur. Lata vero in eum sententia, quisque potest infatui executionis minister. Præterea dum particulariter eum quempiam aggreditur, ut vel ipsum trucidet, vel sua rapiat, potest cuius ille, vim, ut repellendo, cum interinere, dum tamen constantissimum sit esse tyrannum. Nam si quis alias bonus est princeps, subito motu id se inel incepter, non perinde ac priuata persona periculo mortis obijciendus est. Igitur ut ad rem reuertamur, quando secundo modo princeps tyrannidem exercet, tum verum habet illud monium Petri ut etiam dycolis dominis obtemperetur. Hæc enim inquit, est gratia, si propter conscientiam Dei patitur quis tristitias patiens iniuste. Quare si respublica superiorem habet, ille ad eundem est, ut remedio succurret, sin vero, illa potest in ipsum coarmari. Dum autem potens non est, tunc Deus est orandus, in cuius manu cor Regis exiit, quippe & propter peccata populi hinc nonnunquam hypocritam regnare. Atque in hoc casu intelligenda est sanctio Concilii Constantien. sess. 13. ubi inquam hæresis condemnatur eorum error, qui affirmabant cuilibet licere tyrannum occidere. Si vero tyrannide in usam respublicam obrinuit, neque unquam ipsa consensit, tunc quisque ius habet ipsum extinguendi, nam vim ut repellere licet & quandiu ille respublicam sic obinet, perpetuum gerit in ipsam bellum. Adducitur exemplum de Arod, Iud. qui in viscera tyranni Eglon sicam abdidit. Eademque ratione Tullius lib. de offi quem D Thom. loco citato auscultat interfectores Cæsaris laude commendat, quippe qui per tyrannidem dominatum fuerat adeptus. Et patitur Decius Brutus commendatur, qui extincto Tarquinio, reges exegit. At vero, etsi forsitan summo rigore iuris hoc liceat, non tamen consilium est semper, nisi ubi respublica nulla alia parente via, tum in extrema sit necessitate, tum præcipue in promptu habeat, ut illo extincto liberetur, quia alias huiusmodi interfectiones non solent prosperos habere successus. Imo interfectores quando id priuata auctoritate exequuntur peius, pessilen-

tiaque in respublicam debaccari solent, quam prior faciebat tyrannus. Quæ ratione anus illa Syracusana incolumem Dionysium optabat, ne sicut ipse durior alteri tyranno successerat, ita & immanior tertius illi succederet. Frequentissima sunt passim scripta exempla. Et re vera historia Aiod parum ad rem facit, tū quod ille diuinitus fuit ad illud facinus electus, tum quod & a populo etiam fuerat ad id missus. Et præterea non solum tyrannus ille erat gubernator, sed acta hostis. Quæ ratione & Mutius Scæuola, eatenus laude dignus est, quod Porcenæ exitium aggressus fuit, licet quod flammis brachium admouerit, non fuit virtutis opus, sed, ut ait Augustinus, inanis gloriæ cupiditas.

Ad primum igitur argumentum, cum Augustino .i. de Ciuit. Dei, respondetur, quæ etiam Dionysij doctrina est, .i. ca. cælestijs Hierar. quod dū quis quidpiam per ministerium, quod iubenti debet facit, non ipse proprie facit, sed aliter qui iubet. Et ideo cum Moyses, legitimus esset loco Dei iudex ad viciuendam immanem illam idolatriam constati vituli, & tanta esset facientia cædes, nempe viginti trium millia, necesse habuit plures instituere executores, ministros. Quare id quod ait, vnusquisque fratrem suum, &c. occidat, non est intelligendum, quod reme ac promiscue vnusquislibet quemlibet occideret, fuisset enim illa truculens Andabatarum pugna, sed condemnatis illis qui fuerant in culpa numerosam copiam ministrorum destinauit, quibus ideo necesse erat ut amicus amicum, & frater fratrem occideret. Præterquam quod fratres appellabantur, non solum eodem parente geniti, sed oēs eiusdem populi. Ex hac autem solutione dubium enascitur, virum princeps possit quibuscumque priuatis facultatem facere occidere malefactores. Responsetur id non licere, nisi certis moderaminibus. Primum nō possit generalem facultatem ciuibus facere, ut vnusquisque, quem obuium haberet nocentem, absque alia condemnatione interficeret. Est enim contra ius nature, ut contra in iudicam partem, indictaque causa, sententia feratur, sed quicunq; quantumvis perniciosus, audiendus est, ut actuum .s. habetur nisi forsitan publicus esset respublicæ inuictor aut Regis nā tunc lice-

Ano Syracusana.

Mutius Scæuola.

Ad primum arg. August. Dionysius.

Andabatarum.

Dubia secundū.

Solutio.

Soto, de iust. & iure. Cc. 101

TO
re
ius
III
13

ret vnicusque vim in rempublicam illa-
tam repellere. Secundum assertum. Post la-
tam sententiam licet quosque ministros in-
stituire. Primum, in publicos latrones a-
peritissimosque reipublice hostes, qui alia
via comprehendi non possunt. De quibus
habetur cap. pro. humani. de homicid. vo-
lunt. lib. 6. Et præterea filijs & fratribus con-
cedi solet ministerium occidendi in interfe-
ctorem patris aut fratris. Attamen hanc
facultatem non valet inferior iudex conce-
dere, sed tantum princeps. Immo neque
id fieri passim debet, sed quam rarissimè,
& in casibus egregijs. Nam præterquam
quod eiusmodi executores vix expurgare
conscientiam possunt odio atque iracun-
dia, quare vt insidias condemnatis ten-
dant, alia accumulanti peccata, vsu saepe ve-
nit vt sine sacramentaria confessione occi-
dantur. Quocirca profecto non omnibus
satis probatur. Veneriorum mos, qui cum

Venero-
rum cõ-
suetudo
non pro-
batur.

Nicolaus

Tertius
dubiũ.

Duplex
questio.

complures à patria exules habeant condẽ-
natos, singulis facultatem faciunt, vt qui
alium eorum interfecerit, vita ac libertate
donetur. Subsequitur & de viro, qui vxorẽ
in flagranti adulterio enecat, de quo
nemini aut Theologorum aut Iurispri-
dentum in dubium cadit, quin contra pro-
hibitionem homicidij mortaliter peccet
ratione iam dicta, quia nemo antequam
iudicetur ad iudicandum est morti, & eo ca-
su intelligendus venit canon Nicolai Pa-
pæ, Interfectores, 33. quæst. secunda vbi
eiusmodi homines censentur homicidæ.
At vero lege non puniuntur, propter dolo-
ris grauatatem, quem tunc ferre difficili-
mum est, vt habetur l. Græchus. C. ad leg.
Iuliam de adul. & l. Marito. ff. eod. titu. Gra-
uius autem dubium est, vitrum marito li-
ceat vxorem sibi à iudice permissam occi-
dere. Sunt enim qui hoc negant, propterea
quod permissio illa non est præceptum,
quali cogitur carnifex ad executionem ius-
titie. Accedit et iarus canon, Interfectores
qui absque exceptione illos censet homi-
cidas, & expressè canon proximus. Inter
hæc, explicat quod quamquam liceat mari-
to secundum mundanam legem vxorem
interficere, tamen sancta ecclesia non strin-
gitur eisdem legibus vbi glossa annuere vi-
detur quod semper est peccatum. Duplex
autem hic implicatur questio. Prior de le-
gatione, ge, an sit licita. Antiquitus enim dicebat

patri filiam in adulterio captam, interfice-
re, vt patet l. patri. & l. neque in ead. ff. ad l.
Iulianum de adulter. & l. castitati. C. eod. titu.
postea vero mutata est lex, vt patet. C. eod. titu.
in Auten. sed hodie. vt scilicet verbera-
ta in monasterio occluderetur. Et illa lex
in viu est nunc in Galijs, & in alijs multis
prouincijs respectu mariti, nam illa patris
iam aboleuit ab viu. Sed tamen lex Hispani-
anarum sequitur antiquam, non quidem
cum illo rigore, vt adultera necessaria mor-
te damnetur, sed traditur marito cui facul-
tas sit, si eam veli occidere. Et quod lex sit
iusta, non est cur dubitetur. Nam præter-
quam quod crimen id videtur mereri, pro-
fecto Hispanorum de hæc, ingenio, vix
fieri aliter posset satis. Neque vt paulo an-
tea inter respondendum Soto dicebamus
Christus illam legem reuocauit. Possentior
vero sensus quæstiones est, vitrum eadem
concessa marito libertate, secundum con-
scientiam liceat ei id persequi & re vera de
hoc minor est dubitandi ratio. Nam est
non instituitur vt necessarius minister ius-
titie, instituitur tamen liber quare iuri
sit vt illam occida. Quapropter licet
opus fuerit misericordia, illa parere,
tamen iustitiam neque coram hominibus
violat, neque coram Deo. Et est por-
ro efficax argumentum, quod si mari-
to citra peccatum non liceret eam rugula-
re, peccatum esset principi & iudici illam
facultatem illi facere. Neque valet soluti-
o, si quis dicat, non illi permitti tunc
vxo iudicium, sed vt impune id faciat, quo-
niam illo priuilegio iam fruebatur, etiam
si absque iudicio, in flagranti delicto illam
interficeret. Cum ergo solenni forma ius-
dicij condemnata illi traditur, testimo-
nium apertum est, fieri illi ius occidendi,
cui ministro iustitie. Ad secundum prin-
cipale argumentum responderetur, quod
est homines à sua natura degeneres cum
brutis conferantur, differunt tamen quod
bestie natura sua sunt tales ideoque &
syluestres quisque citra iniustitiam occi-
dit, & domesticas citra ipsarum iniuriam,
licet dominis inferatur, peccator au-
tem quia non est per naturam peccus,
non debet nisi publico illius iudicio cui
id incumbit damnatus interfici. So-
lutio autem tertij argumenti saluberrima
est documentum. Etenim vbi

cumq. proximo citra alterius nocumētum & iniuriam prodesse quis potest, laudabile officium est eius commodum procurare, vbi autem nocumētum alterius sese offert quale est mors peccatoris, non debet nisi iudicio illius ad quem functio illa pertinet intentari.

populi, sit & ministri eius. Secundo, id inde confirmatur quod in Euangelio, cuius clerici sunt ministri, nullum capitis supplicium aut mutilationis membri, vlli vindicando cuius decretum est. Hic primum omnium animaduertendum quo iure clerici, sanguinis effusione interdantur. Haud enim interdictum hoc, iuris est naturalis. Immo si merum illud confideres, nō obstat quominus episcopus subditos suos patibulo adjudicare possit. Dubium autem est, an sit de iure diuino. Ad hoc enim sunt, qui distinguentes respondeant. Aut inquam, duobus modis præceptum aliquod ceteri posse de iure diuino. Vno modo, quia in sacra pagina scriptum est, altero vero, quia est à Deo ipso positum tāquam de resupranaturā, qualia sunt sacra mentorum mandata. Sic enim 1. ad Corinth. 7. distinguit apostolus dicens vxorē à viro non discedere, præceptum est Dei, quod autem fidelis ab infideli vxore, se cum habitare conueniente non descedat, ego dico, non dominus. Prohibitio ergo clericorum ne sanguinem effundant, licet non posteriori, tamen priori modo, aiunt illi, est diuinum, quia exrat apud Paulum loco citato 1. ad Timot. 3. Quod si hæsites, num quicquid Paulus iussit pro præcepto habendum est Dei? quandoquidem quicquid apostoli tanquam apostoli loquebantur quasi diuina organa proferebant. Respondetur quod in assertionē fidei immediata reuelatione mouebantur. Quare enuntiationis eorum, vt diuina fides haberentur, tamen in legibus aliquibus ferendis, licet Spiritus sanctus eis assisteret sicut nunc ecclesiæ, nihilominus tales leges non sunt proprie iuris diuini, sicuti neque modo Pape, & Conciliorum iussa. Vnde actuum. 5. Visum est, inquit Petrus, non tantum Spiritui sancto, sed Spiritui sancto & nobis, quia tunc in concilio non utebantur immediata reuelatione, sed humana consultatione, Spiritu sancto, ne errarent assistente. Secus in fidei proferenda, de qua admoniti sunt ne cogitarent quomodo, aut quod loquerentur, sed sola vterentur reuelatione. At vero quamuis distinctio hæc, ex re ipsa per se fiat, nescio tamen an ad propositum satis queat, applicari cō-

Respon-
sio quo-
rūdā.

Paulus.

Obie-
ctio.

Solutio.

Excludi-
tur re-
mo-
dum.

ARTICVLVS IIII.

Virum clericis etiam maleficos liceat interficere.

Post decisionem illius, quod publice potestati non solum licitum, verum & sanctum est, maleficos extirpare, consequitur vt videamus an prædictis etiam ecclesiasticis idem sit licitum. Existit enim à parte affirmatiua argumentum, quod secundum Paul. 1. ad Corinth. 4. imitatores eius ac perinde sanctorum esse debemus, sicuti ipsi fuerunt Christi. Deus autem maleficos perimere solet, secundum illud Psal. Qui percussit Aegyptum, cum primogenitis eorum. Et Phinees quamuis sacerdos interfecit Israheliam cum Madianitide cocuntem, vt legitur Numer. 25. Et Samuel Propheta interfecit Agag, regem Amalech. Et Helias sacerdotes Baal. Denique Petrus Ananiam & Sapphiram. Secundo, cum potestas spiritalis sit temporalis, Deoque coniunctior, non est cur habeat minorem facultatem occidendi eos malefactores, qui sibi subduntur, quam secularis. In contrarium est illud 1. ad Timot. 3. Oportet Episcopum sine crimine esse, non violentum, non percussorem, &c.

Serius
argum.

Conclu-
sio vni-
ca.

Nō con-
dicio.

Quæstio est soluta facilis, quæ hac vna conclusionē neganter deciditur. Minime clericis quacunque sint ecclesiastica potestate constituti, fas est vllam, quantumuis criminolam, morti addicere, aut mutilare. Probatur duplici capite. Primo propter representationem. Consecrantur enim altaris ministerio, vbi iugis fit memoria passionis Christi, qui cum in anima Crucis occideretur, percussus, vt ait Petrus, non repercutiebar, cuius ergo imitatione non debent esse percussores. Nam vt Eccl. 10. commune fit, secundum iudicium

TO
re
ibus
III
13